EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 21.11.2025.
COM(2025) 704 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par eksporta atļaujām 2024. gadā saskaņā ar regulu par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai

1. Ievads

Regulas (ES) 2019/125 par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai[1] ("regula"), mērķis ir valstīs ārpus ES novērst nāvessodu, no vienas puses, un spīdzināšanu un citu nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu rīcību vai sodīšanu, no otras puses. Tajā ir šāds preču nošķīrums:

- preces, kuras pēc savas būtības ir ļaunprātīgi izmantojamas un tās nemaz nedrīkstētu tirgot (II pielikums), un
- preces, kuras var likumīgi izmantot, piemēram, tiesībaizsardzības ierīces (III pielikums), un preces ārstnieciskai izmantošanai (IV pielikums).

Uz III un IV pielikumā uzskaitīto preču tirdzniecību attiecas konkrēti ierobežojumi, tostarp prasība iesniegt pieteikumu dalībvalsts kompetentajai iestādei, lai saņemtu atļauju eksportēt šādas preces.

Regulas 26. panta 3. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jāsagatavo publisks ikgadējs darbības ziņojums, sniedzot informāciju par saņemto pieteikumu skaitu, par attiecīgajām precēm un par valstīm, un par lēmumiem, kas pieņemti par pieteikumiem. Regulas 26. panta 4. punktā ir noteikts, ka Komisija sagatavo gada ziņojumu, par pamatu ņemot dalībvalstu publicētos ikgadējos darbības ziņojumus. Minēto gada ziņojumu tā dara publiski pieejamu.

Komisijas ziņojumā ir sniegta informācija par dalībvalstu atļauju piešķiršanas darbībām 2024. gadā[2] attiecībā uz tādu preču eksportu, ko varētu izmantot spīdzināšanai vai nāvessoda izpildei.

Visas dalībvalstis ir ziņojušas par eksporta atļauju skaitu, kas tika piešķirtas un noraidītas saskaņā ar regulas 11. panta 1. punktu un 16. panta 1. punktu, un par precēm un galamērķa valstīm, uz kurām tās attiecās. Dažos gadījumos dalībvalstu kompetentās iestādes ir ziņojušas arī par to preču skaitu vai daudzumiem, kuru eksports tika atļauts, un to tiešo lietotāju kategoriju, kuriem preces tika piegādātas.

Atļaujas saskaņā ar Regulu (ES) 2019/125

Regulas 11. panta 1. punktā un 16. panta 1. punktā ir noteikts, ka attiecīgi III un IV pielikumā minēto preču eksportam[3] ir vajadzīga atļauja.

III pielikumā uzskaitītas konkrētas preces, ko varētu izmantot spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai. Preces, kas minētas III pielikumā, ietilpst šādās pozīcijās: cilvēku savaldīšanai paredzētas preces; masu nekārtību novēršanai vai pašaizsardzībai paredzēti ieroči un ierīces; ieroči un ierīces, kas izplata paralizējošas vai kairinošas ķīmiskas

[1] OV L 30, 31.1.2019., 1. lpp.

[2] Šajā ziņojumā nav sniegta informācija par to, kā eksportētāji izmantojuši Savienības vispārējo eksporta atļauju (atbilstīgi regulas V pielikumam) tādu preču eksportam, kas minētas IV pielikumā.

[3] Regulas 2. panta d) punktā termins "eksports" ir definēts kā "preču izvešana no Savienības muitas teritorijas, tostarp tādu preču izvešana, kam vajadzīga muitas deklarācija, kā arī preču izvešana pēc to uzglabāšanas brīvajā zonā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 952/2013 nozīmē".

vielas, lai novērstu masu nekārtības vai nodrošinātu pašaizsardzību, kā arī dažas saistītas vielas.

IV pielikumā ir uzskaitītas konkrētas ķīmiskās vielas, ko varētu izmantot nāvējošām injekcijām.

Izņemot gadījumus, kad IV pielikumā minēto preču eksportam tiek izmantota V pielikumā paredzētā Savienības vispārējā eksporta atļauja (*GEA*), šī eksporta atļauja jāsaņem no attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm atbilstoši regulas I pielikumam.

Eksportēšanu uz galamērķiem, kas minēti Savienības vispārējā eksporta atļaujā, parasti var veikt bez dalībvalsts piešķirtas individuālās vai visaptverošās atļaujas. Līdzšinējā pieeja ir bijusi iekļaut V pielikumā valsti, kas nav ES dalībvalsts, ja tā ir ratificējusi attiecīgu starptautisku nolīgumu, apņemoties atcelt nāvessodu par visiem noziegumiem. Attiecībā uz valstīm, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, tas nozīmē, ka attiecīgajai valstij bez atrunām ir jāratificē Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (*ICCPR*) otrais fakultatīvais protokols.

Tomēr, ja ir pamatotas aizdomas par eksportētāja spēju ievērot šādas atļaujas nosacījumus vai eksporta kontroles tiesību aktus, kompetentā iestāde var aizliegt eksportētājam izmantot Savienības *GEA*.

Regulas 20. panta 2. punktā ir paredzēts, ka dalībvalsts piešķirta eksporta atļauja var būt individuālā atļauja (atļauja eksportēt vienam tiešajam lietotājam vai saņēmējam trešā valstī) vai visaptverošā atļauja (atļauja eksportēt vienam vai vairākiem konkrētiem tiešajiem lietotājiem vienā vai vairākās konkrētās trešās valstīs)[4].

Regulas 3., 4. un 5. pantā ir noteikts II pielikumā minēto preču eksporta, importa un tranzīta aizliegums. Kompetentās iestādes var paredzēt atkāpi no aizlieguma, taču tikai gadījumā, kad tiek pierādīts, ka attiecīgās preces lietos vienīgi ar nolūku tās publiski izstādīt muzejā (trešā valstī vai saskaņā ar 4. pantu dalībvalstī) to vēsturiskās nozīmes dēļ.

2. Piešķirtās un noraidītās atļaujas

2024. gadā kopumā tika paziņots par 248 atļaujām, un par atļauju piešķiršanu paziņoja 7 dalībvalstis. Pārējās dalībvalstis informēja Komisiju, ka tās netika saņēmušas atļaujas pieteikumus saskaņā ar regulu; tas liecina par ierobežotu darbību šajā jomā. Tāpat kā iepriekšējos ziņojumos, dati nenodrošina kritisko masu, no kuras izdarīt pamatotus secinājumus.

Tā kā regulas 2. pantā paredzētajā individuālās atļaujas un visaptverošās atļaujas definīcijā nav ietverts kvantitatīvais elements, piešķirto atļauju skaita norādīšana

[4] Regulas 2. panta p) punktā ir pilnībā definēta "individuālā atļauja". 2. panta q) punktā ir pilnībā definēta "visaptverošā atļauja".

nenodrošina informāciju par tādu preču skaitu vai daudzumu, uz kurām attiecas minētās atļaujas. Informācijā, kuru dalībvalstis sniedz Komisijai, parasti nav nodalītas individuālās atļaujas un visaptverošās atļaujas.

Dalībvalstis paziņoja, ka 2024. gadā tās ir noraidījušas 2 eksporta atļaujas pieteikumus. Paziņotie noraidīšanas gadījumi attiecās uz III pielikuma 3.1. kodā aprakstītajām precēm[5], kuras bija paredzētas eksportam uz Čīli, un IV pielikuma 1.1. koda d) apakšpunktā aprakstītajām precēm[6], kas bija paredzētas eksportam uz Izraēlu.

Regulas 3., 4. un 5. pantā ir noteikts II pielikumā minēto preču eksporta, importa un tranzīta aizliegums. Regula ļauj valstu kompetentajām iestādēm paredzēt atkāpi no aizlieguma, taču tikai gadījumā, kad tiek pierādīts, ka attiecīgās preces lietos vienīgi ar nolūku tās publiski izstādīt muzejā (trešā valstī vai saskaņā ar 4. pantu dalībvalstī) to vēsturiskās nozīmes dēļ. Kompetentās iestādes ziņoja, ka tās nav piešķīrušas šādas atkāpes 2024. gadā.

Šā ziņojuma *1. pielikumā* sniegts pārskats par tādu paziņoto eksporta atļauju skaitu, ko dalībvalstis piešķīrušas un noraidījušas laikposmā no 2017. līdz 2024. gadam.

Šā ziņojuma *2. pielikumā* sniegta informācija par tādu paziņoto eksporta atļauju skaitu, ko dalībvalstis izsniegušas attiecībā uz III pielikumā uzskaitītajām precēm.

Šā ziņojuma *3. pielikumā* sniegta informācija par paziņotajiem atļautā un noraidītā eksporta galamērķiem attiecībā uz III pielikumā uzskaitītajām precēm.

Šā ziņojuma *4. pielikumā* apkopota Komisijai sniegtā informācija par paziņoto atļautā eksporta galīgo izmantojumu attiecībā uz III pielikumā uzskaitītajām precēm.

Šā ziņojuma *5. pielikumā* sniegts detalizēts pārskats par III pielikuma preču atļauto eksportu 2024. gadā.

Šā ziņojuma *6. pielikumā* sniegta informācija par tādu paziņoto eksporta atļauju skaitu, ko dalībvalstis izsniegušas attiecībā uz IV pielikumā uzskaitītajām precēm.

Šā ziņojuma *7. pielikumā* sniegta informācija par paziņotajiem atļautā eksporta galamērķiem attiecībā uz IV pielikumā uzskaitītajām precēm.

Šā ziņojuma *8. pielikumā* apkopota Komisijai sniegtā informācija par paziņoto atļautā eksporta galīgo izmantojumu attiecībā uz IV pielikumā uzskaitītajām precēm.

Šā ziņojuma *9. pielikumā* sniegts detalizēts pārskats par IV pielikuma preču atļauto eksportu 2024. gadā.

[5] Pārnēsājami ieroči un ierīces, kas ievada vai izplata paralizējošas vai kairinošas ķīmiskas vielas devu.
[6] Pentobarbitāla nātrija sāls (CAS 57-33-0).